

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΩΝ ΤΜΗΜΑ Ε΄

Ταχ. Δ/ση : Πανεπιστημίου 20

Ταχ. Κώδικας : 10672, Αθήνα

Τηλέφωνο : 210 3614303,

210 3613274

E-mail : deispraxeon@aade.gr

ΘΕΜΑ: Παροχή διευκρινίσεων και οδηγιών α) για την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4738/2020 (Α΄207) σχετικά με την αυτοδίκαιη απαλλαγή και την απλοποιημένη διαδικασία πτώχευσης μικρού αντικειμένου και β) σχετικά με την άσκηση κύριας παρέμβασης σε δίκη πτώχευσης του ν. 4738/2020

Σχετ: Η εγκύκλιος Ε. 2192/2021 του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

A) ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Παροχή διευκρινίσεων και οδηγιών α) επί ερμηνευτικών ζητημάτων που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4738/2020 (Α΄207) που ρυθμίζουν την αυτοδίκαιη απαλλαγή και την απλοποιημένη διαδικασία πτώχευσης μικρού αντικειμένου και β) σχετικά με την άσκηση κύριας παρέμβασης σε δίκη πτώχευσης του ν. 4738/2020

B) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Με την παρούσα εγκύκλιο παρέχονται διευκρινίσεις και οδηγίες:

α) επί ερμηνευτικών ζητημάτων σχετικά με :

i. την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 195 και 196 του ν. 4738/2020 περί αυτοδίκαιης απαλλαγής νομίμων

εκπροσώπων/διοικούντων ν.π. σε περατωμένες διαδικασίες του προϊσχύοντος πτωχευτικού δικαίου,

ii. την έκταση απαλλαγής των νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων ν.π. σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020,

iii. την άσκηση προσφυγής κατά της απαλλαγής ως αρνητικής προϋπόθεσης για την επέλευση της απαλλαγής,

iv. την άσκηση αίτησης ανάκλησης σε περίπτωση απαλλαγής νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων ν.π. σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020 και ν. την απόρριψη αίτησης πτώχευσης λόγω ανεπάρκειας ενεργητικού στις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου (άρθρα 172-188 του ν. 4738/2020).

β) σχετικά με την άσκηση κύριας παρέμβασης του Δημοσίου σε δίκες πτώχευσης του ν. 4738/2020 και τους λόγους για τους οποίους πρέπει να ασκείται παρέμβαση. Ειδική μνεία γίνεται σε θέματα που αφορούν τον τρόπο ενημέρωσης της Φορολογικής Διοίκησης σχετικά με την άσκηση αίτησης πτώχευσης, καθώς και σε ζητήματα που ανακύπτουν σχετικά με την άσκηση παρέμβασης στις δίκες πτώχευσης μικρού αντικειμένου.

Γ) ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

α) i. Περατωμένες διαδικασίες του προϊσχύοντος πτωχευτικού δικαίου στις οποίες είχαν υπαχθεί οφειλέτες νομικά πρόσωπα με οφειλές προς το Δημόσιο, για τις οποίες ευθύνονται εις ολόκληρον εκ του νόμου φυσικά πρόσωπα υπό την ιδιότητα του νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος,

ii. πτωχευτικές διαδικασίες του ν. 4738/2020 και του προϊσχύοντος πτωχευτικού δικαίου στις οποίες έχουν υπαχθεί οφειλέτες νομικά πρόσωπα με οφειλές προς το Δημόσιο, για τις οποίες ευθύνονται εκ του νόμου εις ολόκληρον φυσικά πρόσωπα υπό την ιδιότητα του νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος,

iii. οφειλέτες φυσικά πρόσωπα και φυσικά πρόσωπα που, υπό την ιδιότητα του νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος, ευθύνονται εκ του νόμου εις ολόκληρον για οφειλές νομικού προσώπου προς το Δημόσιο, τα οποία υπόκεινται σε απαλλαγή κατ' άρθρα 192-196 του ν. 4738/2020,

iv. φυσικά πρόσωπα που ευθύνονται εκ του νόμου εις ολόκληρον για οφειλές νομικού προσώπου υπό την ιδιότητα του νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος, τα οποία υπόκεινται σε απαλλαγή κατ' άρθρα 195-196 του ν. 4738/2020 και

v. αιτήσεις πτώχευσης μικρού αντικειμένου, ως προς τις οποίες πιθανολογείται (από το πτωχευτικό δικαστήριο ή τον εισηγητή της πτώχευσης) ανεπάρκεια ενεργητικού του οφειλέτη για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας.

β) Αιτήσεις πτώχευσης οφειλετών του Δημοσίου σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4738/2020

Σκοπός της παρούσας εγκυκλίου είναι η παροχή διευκρινίσεων και οδηγιών, κατόπιν σχετικών ερωτημάτων που έχουν τεθεί στην Υπηρεσία μας:

α) επί ερμηνευτικών ζητημάτων που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4738/2020 που ρυθμίζουν την αυτοδίκαιη απαλλαγή και την απλοποιημένη διαδικασία πτώχευσης μικρού αντικειμένου (βλ. παρ. 1 έως 21 των ενοτήτων Α έως Ε της παρούσας) και

β) σχετικά με την άσκηση κύριας παρέμβασης του Δημοσίου, ως πιστωτή, σε δίκη πτώχευσης του ν. 4738/2020. Αναφορικά με την άσκηση παρέμβασης, όπως προκύπτει από την ανάλυση που ακολουθεί, η παρέμβαση του Δημοσίου στις δίκες πτώχευσης δεν είναι υποχρεωτική -όχι μόνο αναφορικά με αιτήσεις πτώχευσης μεγάλου αντικειμένου αλλά και αναφορικά με αιτήσεις πτώχευσης μικρού αντικειμένου- και πρέπει να ασκείται μόνο όταν συντρέχει συγκεκριμένος νόμιμος λόγος (βλ. παρ. 22 έως 28 της ενότητας ΣΤ της παρούσας).

A. Εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 195 και 196 του ν. 4738/2020 περί αυτοδίκαιης απαλλαγής νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων ν.π. και σε περατωμένες διαδικασίες του προϊσχύοντος πτωχευτικού δικαίου

1. Στην παρ. 6 του άρθρου 263 του ν. 4738/2020 ορίζεται ότι: «6. Τα άρθρα 195 και 196 εφαρμόζονται και για την απαλλαγή των εκπροσώπων νομικού προσώπου για οφειλές νομικού προσώπου, του οποίου η αίτηση πτώχευσης ή η κήρυξη σε πτώχευση προηγήθηκε της

θέσης του παρόντος νόμου σε ισχύ ή του οποίου η αίτηση απορρίφθηκε, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 3 του ν.3588/2007 (Α΄153). Σε περίπτωση που η προθεσμία, που αφορά την απαλλαγή των εκπροσώπων της παρ. 1 του άρθρου 195 λήξει οποτεδήποτε πριν τις 31.12.2021, τότε η απαλλαγή επέρχεται την 1η.1.2022, ενώ τυχόν προσφυγή μπορεί να ασκηθεί μέχρι τις 31.12.2021.».

2. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4738/2020 (επί του άρθρου 263) «Η παράγραφος 5 ρυθμίζει την απαλλαγή οφειλετών που έχουν κηρυχθεί σε πτώχευση πριν τη θέση σε ισχύ του νέου νόμου, ενώ η παρ. 6 ρυθμίζει τα της απαλλαγής εκπροσώπου νομικού προσώπου του οποίου η πτώχευση προηγήθηκε της θέσης σε ισχύ του παρόντος νόμου.». Σύμφωνα δε με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4818/2021 (παρ. 3 και 4 του άρθρου 38, με τις οποίες τροποποιήθηκαν-συμπληρώθηκαν, αντίστοιχα, οι παρ. 5 και 6 του άρθρου 263 του ν. 4738/2020) «... Με την παρ. 3 συμπληρώνεται η παρ. 5 του άρθρου 263, ώστε να συμπεριλάβει και τους οφειλέτες των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 3 του ν. 3588/20 07. Με την παρ. 4 συμπληρώνεται η παρ. 6 του άρθρου 263, ώστε αφενός να παραπέμπει στα ορθά άρθρα και αφετέρου να συμπεριλάβει και τους οφειλέτες των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 3 του ν. 3588/2007.».

3. Επομένως, με την παρ. 6 του άρθρου 263 του ν. 4738/2020 δεν τίθεται άλλη προϋπόθεση για την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 195 και 196 του ίδιου νόμου σε διαδικασίες του προϊσχύοντος πτωχευτικού δικαίου (ν. 3588/2007 και ΕμπΝ), δηλαδή σε διαδικασίες στις οποίες η αίτηση πτώχευσης υποβλήθηκε πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4738/2020 (βλ. παρ. 1 άρθρου 263 ν. 4738/2020, Ε. 2192/2021, κεφ. 1), πέραν της κήρυξης του ν.π. σε πτώχευση ή της καταχώρισης της επωνυμίας του ν.π. στο Μητρώο Πτωχεύσεων σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 3 του ν. 3588/2007.

4. Ως εκ τούτου, η περάτωση της πτώχευσης του ν.π. (ή, αντίστοιχα, η διαγραφή της επωνυμίας του ν.π. από το Μητρώο Πτωχεύσεων λόγω παρόδου τριετίας από την καταχώρισή της σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 3 του ν. 3588/2007) δεν εμποδίζει την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 6 του άρθρου 263 του ν. 4738/2020.

B. Διευκρινίσεις σχετικά με την έκταση απαλλαγής των νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων ν.π. σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020

5. Στην παρ. 1 του άρθρου 194 του ν. 4738/2020, που ρυθμίζει την έκταση της αυτοδίκαιης απαλλαγής για τον πτωχεύσαντα οφειλέτη φυσικό πρόσωπο παρέχεται -εντός παρενθέσεως- ο νομοθετικός ορισμός του όρου «δημιουργήθηκαν» ως εξής: «σε περίπτωση χρεών προς το Δημόσιο κρίσιμος χρόνος είναι ο χρόνος στον οποίο ανάγεται η υποχρέωση και όχι ο χρόνος δημιουργίας του νόμιμου τίτλου». Αντίθετα, στο άρθρο 195 του ίδιου νόμου, που ρυθμίζει την αυτοδίκαιη απαλλαγή φυσικού προσώπου το οποίο λόγω της ιδιότητάς του ως νόμιμου εκπροσώπου ή διοικούντος έχει εκ του νόμου (π.χ. κατ' άρθρο 50 του ν. 4987/2022, Κ.Φ.Δ.) αλληλέγγυα ευθύνη για οφειλές νομικού προσώπου προς το Δημόσιο δεν παρέχεται νομοθετικός ορισμός του αντίστοιχου όρου «προέκυψαν».

6. Ακολούθως, για την ερμηνεία του όρου «προέκυψαν» στο άρθρο 195 του ν. 4738/2020 πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν τα εξής:

6.1. ότι ο σκοπός θέσπισης της απαλλαγής των συνυπεύθυνων νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων ν.π. σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, συνίσταται στην «άρση των προβλημάτων που δημιουργεί η προσωπική ευθύνη αυτών, όσον αφορά την ανάσχεση της επιχειρηματικότητας και την αποτροπή ικανών διαχειριστών από την ανάληψη της διαχείρισης επιχειρήσεων που βρίσκονται σε δυσχερή οικονομική κατάσταση, με την απαλλαγή των εκπροσώπων νομικών προσώπων που ενήργησαν καλόπιστα για χρέη που προέκυψαν εντός της ύποπτης περιόδου ή στη διάρκεια των 12 μηνών (σημ: στο αρχικά κατατεθειμένο νομοσχέδιο προβλεπόταν χρονικό διάστημα 12 μηνών πριν από την ύποπτη περίοδο, το οποίο διευρύνθηκε σε 36 μήνες κατά την ψήφιση του νομοσχεδίου) που προηγήθηκαν αυτής». Στο σημείο αυτό υπενθυμίζεται ότι σε περίπτωση πτωχευτικών χρεών του ν.π. που διαπιστώνονται κατόπιν φορολογικού ελέγχου μετά την κήρυξη αυτού σε πτώχευση (για χρήσεις που προηγούνται αυτής), εις ολόκληρον ευθύνη κατ' άρθρο 50 του Κ.Φ.Δ. έχουν τα πρόσωπα στα οποία συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις των στοιχείων α' και γ' της παρ. 1 του ανωτέρω άρθρου κατά το φορολογικό έτος ή την περίοδο στην οποία ανάγονται οι οφειλές αυτές (βλ. δεύτερο εδάφιο της περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 50 του Κ.Φ.Δ.). Επομένως, θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν, ως

κρίσιμος χρόνος για τον προσδιορισμό της έκτασης απαλλαγής των νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων, ο χρόνος στον οποίο ανάγεται η οφειλή/υποχρέωση.

6.2. ότι ο ανωτέρω νομοθετικός σκοπός είναι συναφής με τον αντίστοιχο νομοθετικό λόγο απαλλαγής των οφειλετών - φυσικών προσώπων, ο οποίος, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του άρθρου 192, είναι «... η απαλλαγή του οφειλέτη από τα χρέη που δεν μπορεί να εκπληρώσει, ώστε να του δοθεί δεύτερη ευκαιρία. Η παροχή δεύτερης ευκαιρίας στους οφειλέτες πέραν της επιείκειας της έννομης τάξης προς αυτούς, εξυπηρετεί και την εθνική οικονομία, αφενός επειδή διευκολύνει την ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων και αφετέρου επειδή επιτρέπει στα υπερχρεωμένα πρόσωπα να έχουν κίνητρα να εργαστούν και να δημιουργήσουν περιουσία»

7. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ανωτέρω, συνάγεται ότι η απαλλαγή των νομίμων εκπροσώπων/ διοικούντων εκτείνεται σε χρέη του ν.π., που έχουν το χαρακτήρα «πτωχευτικών χρεών» (ως προς το πτωχεύσαν ν.π.), με την έννοια ότι γεννήθηκαν ή ανάγονται σε χρόνο πριν από την κήρυξη της πτώχευσης [και συγκεκριμένα εντός της ύποπτης περιόδου και εντός των τριάντα έξι (36) μηνών που προηγήθηκαν της ύποπτης περιόδου], ανεξαρτήτως του χρόνου βεβαίωσής τους [βλ. σχετικά και τον ορισμό των πτωχευτικών χρεών στην παρ. 2 άρθρου 96 του ν. 4738/2020 και στην παρ. 4 άρθρου 62 του Κ.Ε.Δ.Ε. (ν. 4978/2022), σχετικό το κεφ. 6.Α. της Ε. 2192/2021].

8. Ως εκ τούτου, κρίσιμος χρόνος για την εφαρμογή του άρθρου 195 του ν. 4738/2020 ως προς την απαλλαγή των συνυπεύθυνων νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων ν.π. είναι, όπως και για την εφαρμογή του άρθρου 194 του ίδιου νόμου, ο χρόνος στον οποίο ανάγεται η οφειλή/υποχρέωση και όχι ο χρόνος δημιουργίας του νόμιμου τίτλου και καταχώρισης αυτού στα βιβλία εισπρακτέων εσόδων.

Γ. Παροχή διευκρινίσεων σχετικά με την άσκηση προσφυγής κατά της απαλλαγής ως αρνητικής προϋπόθεσης για την επέλευση της απαλλαγής

9. Όπως προκύπτει από το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 192 του ν. 4738/2020 (αναφορικά με τους οφειλέτες φυσικά πρόσωπα) και το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 195 του ίδιου νόμου (αναφορικά με φυσικά πρόσωπα που λόγω της ιδιότητάς τους ως

νόμιμων εκπροσώπων ή διοικούντων έχουν εκ του νόμου αλληλέγγυα ευθύνη για οφειλές του νομικού προσώπου προς το Δημόσιο), η αυτοδίκαιη απαλλαγή επέρχεται μετά την πάροδο του, κατά περίπτωση, προβλεπόμενου στο νόμο χρονικού διαστήματος από την ημερομηνία υποβολής αίτησης πτώχευσης ή κήρυξης της πτώχευσης ή την καταχώριση στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας (Η.Μ.Φ.) κατά την παρ. 4 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020 ή την υποβολή αίτησης πτώχευσης (βλ. αναλυτικά στις παρ. 10.Α.β. και 10.Β.β. της Ε. 2192/2021), εκτός εάν εντός της παραπάνω προθεσμίας υποβληθεί προσφυγή οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον κατά της απαλλαγής του. Επομένως, προϋπόθεση για την επέλευση της αυτοδίκαιης απαλλαγής του οφειλέτη είναι η μη άσκηση προσφυγής προτού συμπληρωθεί ο προβλεπόμενος στο νόμο χρόνος επέλευσης αυτής.

10. Ακολούθως, για τη διαπίστωση της επέλευσης ή μη αυτοδίκαιης απαλλαγής αναφορικά με πρόσωπο που υπόκειται κατά το ν. 4738/2020 σε απαλλαγή (τα πρόσωπα αυτά προσδιορίζονται αναλυτικά στις παρ. 10.Α.α. και 10.Β.α. της Ε. 2192/2021) απαιτείται προηγούμενος έλεγχος από την αρμόδια Υπηρεσία σχετικά με τυχόν εμπρόθεσμη άσκηση προσφυγής κατά της απαλλαγής. Ειδικότερα, απαιτείται να εξακριβώνεται προηγουμένως ότι δεν έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα, ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, προσφυγή κατά της απαλλαγής του εν λόγω προσώπου ούτε από το Δημόσιο ούτε από τρίτο πιστωτή (π.χ. e-ΕΦΚΑ ή και από ιδιώτη πιστωτή), ιδίως σε περίπτωση απαλλαγής οφειλέτη φυσικού προσώπου, αλλά και σε περίπτωση απαλλαγής διοικούντος/νομίμου εκπροσώπου, αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 71 ΑΚ.

11. Σε περίπτωση που έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα προσφυγή κατά της απαλλαγής του οφειλέτη φυσικού προσώπου ή του νόμιμου εκπρόσωπου/διοικούντος ν.π., επί της οποίας εκκρεμεί η έκδοση δικαστικής απόφασης, δεν επέρχονται οι συνέπειες της απαλλαγής (βλ. αναλυτικά στις παρ. 10.Α.δ. και 10.Β.δ. της Ε. 2192/2021) πριν από την έκδοση δικαστικής απόφασης επ' αυτής, όπως προαναφέρθηκε. Επομένως, σε περίπτωση π.χ. που επισπεύδεται, όσο εκκρεμεί η εκδίκαση της προσφυγής, από τρίτο πιστωτή αναγκαστική εκτέλεση επί περιουσιακού στοιχείου του καθ' ου η προσφυγή προσώπου, η αναγγελία του Δημοσίου πρέπει να περιλαμβάνει και τις οφειλές που θα υπόκεινται σε απαλλαγή, σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής από το πτωχευτικό

δικαστήριο. Μετά την έκδοση δικαστικής απόφασης επί της προσφυγής, εφαρμόζονται τα οριζόμενα στην οικεία δικαστική απόφαση, η οποία προσδιορίζει την έκταση της απαλλαγής.

12. Υπενθυμίζεται ότι λόγος προσφυγής κατά της απαλλαγής οφειλέτη φυσικού προσώπου, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 193 του ν. 4738/2020, συντρέχει, μεταξύ άλλων, όταν η αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων του οφειλέτη οφείλεται σε δόλιες ενέργειές του ή εκκρεμεί ποινική δίωξη κατά του οφειλέτη για κάποια από τις πράξεις του Ενάτου Μέρους του Δεύτερου Βιβλίου του ν. 4738/2020 (όπως για το αδίκημα της χρεοκοπίας) ή για κάποια από τις κακουργηματικές πράξεις της κλοπής, της απάτης, της υπεξαίρεσης ή της πλαστογραφίας ή για το αδίκημα της καταδολίευσης δανειστών ή όταν ο οφειλέτης έχει καταδικαστεί για κάποια από αυτές τις πράξεις.

13. Ομοίως, λόγος προσφυγής κατά της απαλλαγής σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 195 του νόμου συντρέχει, μεταξύ άλλων, όταν ο συνυπεύθυνος νόμιμος εκπρόσωπος/διοικών το ν.π. ευθύνεται για πράξη ή παράλειψη του άρθρου 127 του ν. 4738/2020 ή/και η πτώχευση του νομικού προσώπου οφείλεται σε δόλιες ενέργειές του, καθώς και αν έχει καταδικαστεί για κάποια από τις πράξεις του Ενάτου Μέρους του Δεύτερου Βιβλίου του ν. 4738/2020 (όπως για το αδίκημα της χρεοκοπίας) ή για κάποια από τις κακουργηματικές πράξεις της κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης ή πλαστογραφίας.

14. Στις περιπτώσεις που από τα διαθέσιμα στην αρμόδια Υπηρεσία στοιχεία προκύπτει η συνδρομή κάποιου από τους ανωτέρω λόγους προσφυγής κατά της απαλλαγής αναφορικά με οφειλέτη του Δημοσίου και δεν έχει παρέλθει η νόμιμη προθεσμία για την άσκηση αυτής, η αρμόδια Υπηρεσία οφείλει να θέσει τα στοιχεία αυτά υπ' όψιν του αρμόδιου δικαστικού γραφείου ή δικηγόρου του Δημοσίου, με αίτημα την άσκηση προσφυγής κατά της απαλλαγής. Η ως άνω προσφυγή ασκείται από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους κατόπιν εισήγησης του αρμόδιου για την επιδίωξη είσπραξης των οφειλών προϊσταμένου Υπηρεσίας της Φορολογικής Διοίκησης. Στην εισήγηση προς το Ν.Σ.Κ. πρέπει να παρατίθενται με σαφήνεια όλα τα κατά περίπτωση κρίσιμα πραγματικά στοιχεία της υπόθεσης (ύψος χρεών που υπόκεινται σε απαλλαγή, φορολογική συμμόρφωση του οφειλέτη, τυχόν ποινικές καταδίκες ή εκκρεμείς ποινικές διώξεις κ.λπ.).

15. Τέλος, σε περίπτωση που κοινοποιείται στο Δημόσιο προσφυγή άλλου πιστωτή κατά της απαλλαγής οφειλέτη του Δημοσίου, κρίνεται σκόπιμο να εξετάζεται από την αρμόδια για την επιδίωξη είσπραξης των οφειλών Υπηρεσία, σε συνεργασία με το αρμόδιο δικαστικό γραφείο ή δικηγόρο του Δημοσίου, τυχόν δυνατότητα άσκησης πρόσθετης παρέμβασης του Δημοσίου στη δίκη της προσφυγής, εφόσον δεν έχει ήδη λάβει χώρα η συζήτηση της προσφυγής ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου και προκύπτει η συνδρομή κάποιου λόγου προσφυγής κατά της απαλλαγής. Για την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης ακολουθείται η προαναφερθείσα (υπ' αριθ. 14) διαδικασία.

Δ. Διευκρινίσεις σχετικά με την άσκηση αίτησης ανάκλησης σε περίπτωση απαλλαγής νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων ν.π. σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020

16. Σε αντίθεση με τα οριζόμενα στο νόμο για την απαλλαγή του οφειλέτη φυσικού προσώπου, όπου προβλέπεται η δυνατότητα ανάκλησης της απαλλαγής εντός ορισμένης προθεσμίας μετά την επέλευση αυτής (βλ. παρ. 2 του άρθρου 194 του ν. 4738/2020), χωρίς διάκριση, δηλαδή είτε η απαλλαγή επήλθε με την πάροδο μόνο του προβλεπόμενου στο νόμο χρονικού διαστήματος (χωρίς να έχει ασκηθεί προσφυγή), είτε επήλθε με την απόρριψη της ασκηθείσας προσφυγής, εν όλω ή εν μέρει, στις αντίστοιχες διατάξεις που ρυθμίζουν την απαλλαγή νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων ν.π. προβλέπεται δυνατότητα ανάκλησης της απαλλαγής, όταν η απαλλαγή έχει επέλθει με δικαστική απόφαση, δηλαδή κατόπιν άσκησης προσφυγής.

Παρά ταύτα, κρίνεται σκόπιμο, για τη διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου η αρμόδια για την επιδίωξη είσπραξης Υπηρεσία να θέτει υπ' όψιν του αρμόδιου δικαστικού γραφείου/δικηγόρου του Δημοσίου τυχόν διαθέσιμα σε αυτήν στοιχεία, από τα οποία προκύπτει η συνδρομή λόγου ανάκλησης της απαλλαγής νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος ν.π., ακόμα κι αν η απαλλαγή αυτού έχει επέλθει χωρίς έκδοση απόφασης επί ασκηθείσας προσφυγής, προκειμένου να εξετάζεται αρμοδίως από το δικαστικό αντιπρόσωπο του Δημοσίου η δυνατότητα άσκησης αίτησης ανάκλησης στις εν λόγω περιπτώσεις.

Ε. Διευκρινίσεις σχετικά με την απόρριψη αίτησης πτώχευσης λόγω ανεπάρκειας ενεργητικού στις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου

17. Σύμφωνα με το άρθρο 173 του ν. 4738/2020, σε περίπτωση που εντός χρονικού διαστήματος τριάντα (30) ημερών από την υποβολή και δημοσιοποίηση της αίτησης πτώχευσης μικρού αντικειμένου στο Η.Μ.Φ., δεν υποβληθεί παρέμβαση κατά της αίτησης ή υποβληθεί παρέμβαση που αφορά μόνο στον διορισμό συνδίκου, η αίτηση γίνεται δεκτή με μόνη τη διαπίστωση παρέλευσης του χρονικού διαστήματος από το πτωχευτικό δικαστήριο. Με την ίδια απόφαση ορίζεται από το πτωχευτικό δικαστήριο ο εισηγητής, ο οποίος διορίζει τον σύνδικο, εφόσον δεν προσδιορίζεται στην αίτηση πτώχευσης, εκτός αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις καταχώρησης του άρθρου 178 του ίδιου νόμου, δηλαδή εκτός αν, σύμφωνα με τα στοιχεία στα οποία παρέχεται πρόσβαση μέσω του Η.Μ.Φ., πιθανολογείται ότι τα μη βεβαρημένα στοιχεία της περιουσίας του οφειλέτη δεν επαρκούν για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας και τα ετήσια εισοδήματα του οφειλέτη, πέραν των ευλόγων δαπανών διαβίωσης, δεν υπερβαίνουν τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης της παρ. 5 του άρθρου 92 του ίδιου νόμου. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 178 του ν. 4738/2020, δεν διορίζεται σύνδικος, ο εισηγητής διατάσσει την καταχώρηση του ονόματος ή της επωνυμίας του οφειλέτη στο Η.Μ.Φ. και επέρχονται οι συνέπειες της καταχώρησης της παρ. 4 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020.

18. Η παρ. 4 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020, στην οποία παραπέμπει η παρ. 1 του άρθρου 178 του ίδιου νόμου προβλέπει την καταχώρηση του ονόματος ή της επωνυμίας του οφειλέτη στο Η.Μ.Φ. ως συνέπεια απόρριψης της αίτησης πτώχευσης από το πτωχευτικό δικαστήριο λόγω ανεπάρκειας της περιουσίας ή του εισοδήματος του οφειλέτη για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας. Η καταχώρηση στο Η.Μ.Φ. κατά την προαναφερθείσα διάταξη δεν επιφέρει τις συνέπειες κήρυξης πτώχευσης (πτωχευτική απαλλοτρίωση, αναστολή ατομικών διώξεων, συλλογική εκτέλεση στην περιουσία του οφειλέτη κ.ο.κ.), έχει όμως ως συνέπεια, όπως και η κήρυξη πτώχευσης, την αυτοδίκαιη απαλλαγή του καταχωρηθέντος οφειλέτη φυσικού προσώπου ή του συνυπεύθυνου νόμιμου εκπροσώπου/ διοικούντος του καταχωρηθέντος νομικού προσώπου, σύμφωνα με τις σχετικές προϋποθέσεις των άρθρων 192-196 του ν. 4738/2020 (βλ. τις παρ. 10.Α.α. και 10.Β.α. της Ε. 2192/2021).

19. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 179 του ν. 4738/2020 «Με την επιφύλαξη του άρθρου 178, σε κάθε άλλη περίπτωση πτώχευσης μικρού αντικειμένου, εφόσον γίνει αποδεκτή αίτηση πτώχευσης, ο εισηγητής διατάσσει τη σφράγιση της πτωχευτικής περιουσίας και προσδιορίζει ημέρα παύσης πληρωμών.». Επομένως, σε περίπτωση καταχώρησης του ονόματος ή της επωνυμίας του οφειλέτη στο Η.Μ.Φ. κατ' εφαρμογή της παρ. 1 του άρθρου 178 του ν. 4738/2020, δεν λαμβάνει χώρα σφράγιση (δέσμευση) πτωχευτικής περιουσίας. Σύμφωνα δε με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4738/2020 επί του άρθρου 178 «Σε περίπτωση που τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη, εκτός αυτών επί των οποίων έχουν εγγραφεί εξασφαλίσεις υπέρ των ενέγγυων πιστωτών του οφειλέτη, δεν επαρκούν για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας, τότε η αίτηση απορρίπτεται και ο οφειλέτης καταχωρείται στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση που υφίστανται βεβαρημένα στοιχεία, η ικανοποίηση των πιστωτών επιτυγχάνεται μέσω της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης.».

20. Από το συνδυασμό των διατάξεων της παρ.1 του άρθρου 178, της παρ. 4 του άρθρου 77 και του άρθρου 179 του ν. 4738/2020 προκύπτει, ότι, σε περίπτωση που ο εισηγητής της πτώχευσης, ο οποίος διορίζεται με την απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου που εκδίδεται επί αιτήσεως πτώχευσης μικρού αντικειμένου, δεν διορίσει σύνδικο πτώχευσης λόγω ανεπάρκειας μη βεβαρημένων στοιχείων της περιουσίας του οφειλέτη και των ετήσιων εισοδημάτων αυτού κατά την παρ.1 του αρθ.178 και διατάξει την καταχώρηση του ονόματος ή της επωνυμίας του οφειλέτη στο Η.Μ.Φ.,

20.1. δεν λαμβάνει χώρα σφράγιση πτωχευτικής περιουσίας και δεν ακολουθείται διαδικασία ρευστοποίησης αυτής για τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών, δηλαδή δεν επέρχονται τα αποτελέσματα κήρυξης της πτώχευσης, ακόμα κι αν το πτωχευτικό δικαστήριο που διόρισε τον εισηγητή της πτώχευσης είχε αρχικά κάνει δεκτή την αίτηση πτώχευσης. Ισχύουν δηλαδή, κατ' αναλογία, τα ισχύοντα στις πτωχεύσεις μεγάλου αντικειμένου, όπου όμως ο έλεγχος της επάρκειας της περιουσίας ή του εισοδήματος του οφειλέτη για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας γίνεται πάντα εξ αρχής από το πτωχευτικό δικαστήριο (βλ. παρ. 4 άρθρου 77 ν. 4738/2020).

20.2. δεν τίθεται θέμα αναγγελίας των απαιτήσεων του Δημοσίου σε πτώχευση ούτε σύνταξης πίνακα διανομής πτωχευτικής περιουσίας ούτε, εν γένει, εφαρμογής των ειδικών διατάξεων που ρυθμίζουν την είσπραξη οφειλών μετά την κήρυξη του οφειλέτη σε πτώχευση (Ε. 2192/2021, κεφ. 6).

20.3. Αντίθετα, εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις του Κ.Ε.Δ.Ε. και του Κ.Πολ.Δ. που ρυθμίζουν την αναγκαστική είσπραξη χρεών «κοινών» οφειλετών (δηλαδή οφειλετών μη τελούντων σε διαδικασία συλλογικής εκτέλεσης, όπως η πτώχευση). Κατ' εξαίρεση, σε περίπτωση που το Δημόσιο είναι ενέγγυος πιστωτής του οφειλέτη που έχει καταχωρηθεί στο Η.Μ.Φ. κατά την παρ. 1 του άρθρου 178 του ν. 4738/2020 και επισπεύδει αναγκαστική εκτέλεση σε ακίνητο αυτού επί του οποίου έχει εγγράψει υποθήκη βαρύνεται με την υποχρέωση να μεριμνήσει για τη δημοσιοποίηση των σχετικών διαδικαστικών πράξεων που εκδίδει στο Η.Μ.Φ.

21. Τέλος, όπως ήδη επισημάνθηκε, και στις εν λόγω περιπτώσεις έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 192 επ. του ν. 4738/2020 , που διέπουν την αυτοδίκαιη απαλλαγή. Ως εκ τούτου, απαιτείται η κατά προτεραιότητα επιδίωξη της είσπραξης των οφειλών αυτών που υπόκεινται σε απαλλαγή, πριν από τη συμπλήρωση της προθεσμίας απαλλαγής, προς διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου.

ΣΤ. Άσκηση κύριας παρέμβασης σε δίκη πτώχευσης του ν. 4738/2020

22. Κατ' αρχάς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι για τη διαχείριση αιτήσεων πτώχευσης του ν. 4738/2020 δεν τίθεται, σε καμία περίπτωση, θέμα «αναλογικής» εφαρμογής των οδηγιών που έχουν παρασχεθεί για τη διαχείριση αιτήσεων του ν. 3869/2010 (ΠΟΛ. 1036/2016, ΠΟΛ. 1213/2018, Ε. 2190/2020), μεταξύ των οποίων και η οδηγία περί υποχρεωτικής υποβολής των απόψεων του Δημοσίου επί των αιτήσεων του ν. 3869/2010 στις εν λόγω δικαστικές διαδικασίες. Ειδικότερα, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με τον ν. 4738/2020 σε πτώχευση μπορούν να κηρυχθούν πλέον, σε αντίθεση με το προϊσχύον πτωχευτικό δίκαιο, και φυσικά πρόσωπα χωρίς εμπορική ιδιότητα (βλ. Ε. 2192/2021, κεφ. 2.Α.), η διαδικασία της πτώχευσης διαφέρει ουσιωδώς από τη διαδικασία ρύθμισης χρεών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων του ν. 3869/2020 και δεν πρέπει να συγχέεται με αυτήν, δεδομένου ότι η πτωχευτική διαδικασία δεν

περιλαμβάνει ούτε στάδιο δικαστικού συμβιβασμού ούτε δικαστική ρύθμιση απαιτήσεων του Δημοσίου.

23. Όπως έχει εκτεθεί αναλυτικά στην εγκύκλιο Ε. 2192/2021, η αποδοχή αίτησης πτώχευσης και η έκδοση δικαστικής απόφασης που κηρύσσει σε πτώχευση τον οφειλέτη, σύμφωνα με τον ν. 4738/2020, έχει δύο βασικές έννομες συνέπειες:

αφενός μεν τη ρευστοποίηση της πτωχευτικής περιουσίας του οφειλέτη με σκοπό τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών μέσω της διανομής του προϊόντος της ρευστοποίησης (βλ. άρθρο 75 ν. 4738/2020), με ταυτόχρονη αναστολή (κατ' αρχήν) των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πτωχευτικών πιστωτών, μεταξύ των οποίων και του Δημοσίου, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στα άρθρα 100 και 101 του ν. 4738/2020 (βλ. Ε. 2192/2021, κεφ. 6.Β.), αφετέρου δε την αυτοδίκαιη απαλλαγή του πτωχεύσαντος οφειλέτη-φυσικού προσώπου (ή των νομίμων εκπροσώπων-διοικούντων του πτωχεύσαντος οφειλέτη-νομικού προσώπου) από το υπόλοιπο των πτωχευτικών χρεών μετά την παρέλευση ορισμένου χρονικού διαστήματος από την έκδοση της απόφασης κήρυξης σε πτώχευση, εκτός αν ασκηθεί προσφυγή κατά της απαλλαγής (βλ. άρθρο 192 - 196 ν. 4738/2020). Επισημαίνεται ότι η ως άνω αυτοδίκαιη απαλλαγή επέρχεται ακόμα και σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης πτώχευσης, μόνο όμως αν η αίτηση απορρίφθηκε λόγω μη επάρκειας της περιουσίας του οφειλέτη ή του εισοδήματός του για την κάλυψη των εξόδων της πτωχευτικής διαδικασίας, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020 (και παρά το γεγονός ότι συντρέχουν όλες οι λοιπές προϋποθέσεις του νόμου -υποκειμενικές και αντικειμενικές- για την κήρυξη πτώχευσης), οπότε καταχωρίζεται το όνομα του οφειλέτη στο Η.Μ.Φ.

Αντίθετα, δεν επέρχεται απαλλαγή, αν η αίτηση πτώχευσης απορρίφθηκε από το πτωχευτικό δικαστήριο για οποιονδήποτε άλλο λόγο.

24. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ανωτέρω καθώς και τις προϋποθέσεις που τίθενται στον ν. 4738/2020 για την κήρυξη της πτώχευσης (βλ. άρθρα 76-80 του ν. 4738/2020 καθώς και τα άρθρα 172, 174 και 176 του ίδιου νόμου για τις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου), το Δημόσιο ασκεί κύρια παρέμβαση σε δίκη πτώχευσης με αίτημα την απόρριψη της σχετικής αίτησης, μόνο εφόσον συντρέχει προς τούτο σωρευτικά

έννομο συμφέρον του Δημοσίου, το οποίο αιτιολογείται επαρκώς, και νόμιμος λόγος για την απόρριψη της αίτησης πτώχευσης, όπως αναλυτικά αναφέρονται κατωτέρω. Πιο συγκεκριμένα, ασκείται αίτηση παρέμβασης μόνο σε περιορισμένες περιπτώσεις, εφόσον:

□ αφενός μεν το Δημόσιο έχει προς τούτο έννομο συμφέρον, δηλαδή βλάπτεται ως πιστωτής από την κήρυξη του οφειλέτη του σε πτώχευση (επισημαίνεται ότι έννομο συμφέρον, το οποίο πρέπει σε κάθε περίπτωση να αιτιολογείται επαρκώς, δύναται να συντρέχει όταν σε βάρος του προσώπου για το οποίο ζητείται η κήρυξη σε πτώχευση υφίστανται βεβαιωμένες οφειλές στη Φορολογική Διοίκηση, καθώς και όταν επίκειται άμεσα σε βάρος του ανωτέρω προσώπου βεβαίωση οφειλών π.χ. λόγω ολοκλήρωσης φορολογικού ελέγχου),

□ αφετέρου δε συντρέχει κάποιος νόμιμος λόγος για την απόρριψη της αίτησης πτώχευσης από το πτωχευτικό δικαστήριο, δηλαδή δεν συντρέχει είτε κάποια προϋπόθεση του παραδεκτού της αίτησης είτε κάποια από τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του νόμου (υποκειμενική ή αντικειμενική) για την κήρυξη του οφειλέτη σε πτώχευση, είτε η αίτηση πτώχευσης έχει ασκηθεί καταχρηστικά, εφόσον ο λόγος κύριας παρέμβασης μπορεί να στοιχειοθετηθεί βάσει των στοιχείων που είναι διαθέσιμα στην αρμόδια για την επιδίωξη είσπραξης των οφειλών Υπηρεσία της Φορολογικής Διοίκησης.

25. Επομένως, λόγος κύριας παρέμβασης του Δημοσίου, με αίτημα την απόρριψη αίτησης πτώχευσης οφειλέτη του, συντρέχει μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

i. Σε περίπτωση που η περιγραφή στην αίτηση των εισοδημάτων ή/και της περιουσίας του οφειλέτη είναι ανακριβής (απόκρυψη εισοδημάτων/περιουσιακών στοιχείων), εφόσον η απόκλιση αυτής από τα στοιχεία που τηρούνται στη Φορολογική Διοίκηση (π.χ. δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος και στοιχείων ακινήτων, δηλώσεις κληρονομίας, πράξεις διοικητικού προσδιορισμού φόρου, εκθέσεις κατάσχεσης, θετικές δηλώσεις τρίτων σε περίπτωση κατάσχεσης εις χείρας τρίτων κ.λπ.) είναι ουσιώδης, έτσι ώστε, κατ' επίκληση της πραγματικής εισοδηματικής και περιουσιακής κατάστασης του οφειλέτη, να μπορεί να αποκρουστεί ο ισχυρισμός του αιτούντος περί «παύσης πληρωμών» του οφειλέτη, δηλαδή «αδυναμίας του να εκπληρώνει τις ληξιπρόθεσμες χρηματικές υποχρεώσεις του κατά

τρόπο γενικό και μόνιμο» (βλ. παρ. 1 άρθρου 77 ν. 4738/2020) ή «επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης» των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεών του, όταν την κήρυξη της πτώχευσης αιτείται ο οφειλέτης (βλ. παρ. 3 άρθρου 77 ν. 4738/2020).

ii. Σε περίπτωση που στην αίτηση περιλαμβάνονται ανακριβή στοιχεία ως προς τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του οφειλέτη στο Δημόσιο (ύψος ληξιπρόθεσμων οφειλών, χρονικό διάστημα καθυστέρησης καταβολής τους), προκειμένου να στοιχειοθετηθεί παύση πληρωμών ή «επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης».

Σημειώνεται ότι στον ν. 4738/2020 θεσπίζεται (μαχητό) τεκμήριο περί παύσεως πληρωμών. Ειδικότερα, στις πτωχεύσεις μεγάλου αντικειμένου, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 77 του νόμου, «τεκμαίρεται, ότι ο οφειλέτης βρίσκεται σε παύση πληρωμών, όταν δεν καταβάλλει ληξιπρόθεσμες χρηματικές υποχρεώσεις του προς το Δημόσιο, τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης ή πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, σε ύψος τουλάχιστον σαράντα τοις εκατό (40%) των συνολικών ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών του για περίοδο τουλάχιστον έξι (6) μηνών, εφόσον η μη εξυπηρετούμενη υποχρέωσή του υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ».

Όσον αφορά δε τις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου, σύμφωνα δε με την παρ. 1 του άρθρου 176 του νόμου, «τεκμαίρεται ότι ο οφειλέτης του παρόντος άρθρου βρίσκεται σε παύση πληρωμών όταν δεν καταβάλλει τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του προς το Δημόσιο, τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης ή πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, σε ύψος τουλάχιστον 60% των συνολικών ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών του για περίοδο τουλάχιστον έξι (6) μηνών, εφόσον η μη εξυπηρετούμενη υποχρέωσή του υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ».

iii. Σε περίπτωση που η αίτηση πτώχευσης, που υποβάλλεται από τον ίδιο τον οφειλέτη, δεν συνοδεύεται από βεβαίωση χρεών προς το Δημόσιο, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 79 του ν. 4738/2020 ή την παρ. 2 του άρθρου 174 του ίδιου νόμου (για τις αιτήσεις πτώχευσης μικρού αντικειμένου), την οποία χορηγεί στον οφειλέτη η Φορολογική Διοίκηση (βλ. Ε. 2192/2021, κεφ. 2.Γ), δεδομένου ότι η ανωτέρω βεβαίωση πρέπει να συνοδεύει την αίτηση πτώχευσης του οφειλέτη, επί ποινή απαραδέκτου αυτής. Ο ανωτέρω λόγος απαραδέκτου της αίτησης επισημαίνεται αφενός μεν επειδή

συνδέεται με την ορθή ενημέρωση του πτωχευτικού δικαστηρίου σχετικά με τα βεβαιωμένα χρέη του οφειλέτη στη Φορολογική Διοίκηση και τις φορολογικές εκκρεμότητες αυτού, αφετέρου επειδή μπορεί να διαπιστωθεί ευχερώς από την αρμόδια Υπηρεσία της Φορολογικής Διοίκησης. Είναι, ωστόσο, ευνόητο, ότι στην κύρια παρέμβαση του Δημοσίου δύναται να γίνει επίκληση και άλλων ελλείψεων της αίτησης που την καθιστούν κατά νόμο απαράδεκτη, εφόσον αυτές διαπιστώνονται στην εκάστοτε περίπτωση από το Δημόσιο, ιδίως δια του δικαστικού αντιπροσώπου του, μέλους του Ν.Σ.Κ. ή δικηγόρου του Δημοσίου (όπως π.χ. της μη κατάθεσης με την αίτηση πτώχευσης άλλων υποχρεωτικών συνοδευτικών εγγράφων που προβλέπονται στο άρθρο 79 του ν. 4738/2020 ή του ελλιπούς περιεχομένου της αίτησης κατά το άρθρο αυτό, τυχόν αοριστίας της αίτησης πτώχευσης, παράβασης δικονομικών κανόνων κ.λπ.).

iv. Σε περίπτωση που, από τα στοιχεία που τηρούνται στη Φορολογική Διοίκηση, μπορεί να διαπιστωθεί ότι η αίτηση πτώχευσης έχει κατατεθεί σε αναρμόδιο δικαστήριο.

Στις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 172 του ν. 4738/2020, αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο για την κήρυξη της πτώχευσης είναι το ειρηνοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου ο οφειλέτης έχει την κύρια κατοικία του, εφόσον δεν ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα, όπως αυτή ορίζεται στα άρθρα 21 και 47 του ν. 4172/2013 (Α΄ 167). Σε περίπτωση αμφισβήτησης, κύρια κατοικία είναι η αναφερόμενη ως κατοικία του οφειλέτη στην τελευταία προ της κατάθεσης αίτησης πτώχευσης φορολογική δήλωσή του. Σε περίπτωση που ο οφειλέτης ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα, αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο για την κήρυξη της πτώχευσης είναι το ειρηνοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου ο οφειλέτης έχει το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του (βλ. παρ. 3 άρθρου 78 ν. 4738/2020), όπου δηλαδή ο οφειλέτης ασκεί συνήθως τη διοίκηση των συμφερόντων του και, συνεπώς, είναι αναγνωρίσιμος από τους τρίτους. Για τα νομικά πρόσωπα τεκμαίρεται, μέχρι να αποδειχθεί το αντίθετο, ότι κέντρο των κύριων συμφερόντων είναι ο τόπος της καταστατικής έδρας.

Στις λοιπές πτωχεύσεις, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 78 του ν. 4738/2020, αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο είναι το πολυμελές πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου ο οφειλέτης έχει το κέντρο των κύριων συμφερόντων του, κατά τα ανωτέρω, ή, στην περίπτωση

φυσικού προσώπου χωρίς εμπορική ιδιότητα, την κύρια κατοικία του, όπως αυτή προκύπτει από την τελευταία φορολογική δήλωση του οφειλέτη πριν από την κατάθεση αίτησης πτώχευσης.

ν. Ειδικά για τις αιτήσεις πτώχευσης «μικρού αντικειμένου»: Σε περίπτωση που, από τα στοιχεία που τηρούνται στη Φορολογική Διοίκηση, μπορεί να διαπιστωθεί ότι δεν πληρούνται τα ποσοτικά κριτήρια του νόμου για την τήρηση της απλοποιημένης διαδικασίας των άρθρων 172- 188 του ν. 4738/2020.

Επισημαίνεται ότι ως «πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου» ορίζονται στον νόμο (παρ. 2 άρθρου 78 ν. 4738/2020) οι πτωχεύσεις στις οποίες η επιχείρηση του οφειλέτη αποτελεί «πολύ μικρή οντότητα», με την έννοια του άρθρου 2 του ν. 4308/2014 (Α΄ 251). Σύμφωνα με τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 2 του ν. 4308/2014, «πολύ μικρές οντότητες» είναι οι οντότητες οι οποίες κατά την ημερομηνία του ισολογισμού τους δεν υπερβαίνουν τα όρια δύο τουλάχιστον από τα ακόλουθα τρία κριτήρια: α) σύνολο ενεργητικού (περιουσιακών στοιχείων): 350.000 ευρώ, β) καθαρό ύψος κύκλου εργασιών: 700.000 ευρώ, γ) μέσος όρος απασχολούμενων κατά τη διάρκεια της περιόδου: 10 άτομα. Ειδικά οι οντότητες με μέσο όρο απασχολούμενων έως και 10 άτομα εντάσσονται στην κατηγορία των πολύ μικρών οντοτήτων με μόνη προϋπόθεση ότι ο κύκλος εργασιών τους δεν υπερβαίνει το ποσό του 1.500.000 ευρώ. Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 78 του ν. 4738/2020, εάν το καθαρό ύψος του κύκλου εργασιών ενός νομικού προσώπου υπερβαίνει τα 2.000.000 ευρώ, ανεξαρτήτως πλήρωσης ή μη των λοιπών κριτηρίων (αξία ενεργητικού, αριθμός απασχολούμενων), η οντότητα δεν αντιμετωπίζεται ως «πολύ μικρή» στο πλαίσιο του πτωχευτικού δικαίου, επομένως δεν πρόκειται για «πτώχευση μικρού αντικειμένου».

Σύμφωνα με την ίδια διάταξη του ν. 4738/2020, στην περίπτωση των φυσικών προσώπων, το κριτήριο που αφορά στο ενεργητικό εφαρμόζεται στην περιουσία του προσώπου, ήτοι η αξία της περιουσίας του δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 350.000 ευρώ. Η αξία της ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη υπολογίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 4738/2020, σύμφωνα με την οποία, ως αξία των ακινήτων που βρίσκονται στην Ελλάδα λογίζεται η φορολογητέα αξία για τον υπολογισμό του ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.) σύμφωνα με τον ν. 4223/2013, όπως αυτή προκύπτει από την τελευταία πράξη προσδιορισμού φόρου, ως αξία

των γηπέδων εκτός σχεδίου πόλης και οικισμού, για τα οποία δεν προσδιορίζεται αξία ΕΝ.Φ.Ι.Α., λογίζεται η αντικειμενική αξία αυτών, σύμφωνα με το άρθρο 41Α του ν. 1249/1982 και τις ισχύουσες κατ' εξουσιοδότηση κανονιστικές πράξεις και ως αξία των ακινήτων που βρίσκονται στην αλλοδαπή λαμβάνεται υπόψη η εμπορική τους αξία, όπως αυτή προκύπτει από έκθεση εκτιμητή ακινήτων ή, εφόσον υπάρχει, η αντικειμενική τους αξία.

vi. Σε περίπτωση που από τα στοιχεία που τηρούνται στη Φορολογική Διοίκηση, μπορεί να στοιχειοθετηθεί ότι η αίτηση πτώχευσης ασκείται καταχρηστικά.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 80 του ν. 4738/2020 (η οποία είναι ομοίου περιεχομένου με την προϊσχύουσα αντίστοιχη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 3588/2007): «Καταχρηστική είναι η αίτηση ιδίως, εάν ο πιστωτής την χρησιμοποιεί ως υποκατάστατο διαδικασίας ατομικής ικανοποίησης ή προς επιδίωξη σκοπών άσχετων με την πτώχευση, ως θεσμό συλλογικής εκτέλεσης, καθώς και εάν ο οφειλέτης την υποβάλλει προς το σκοπό δόλιας αποφυγής πληρωμής των χρεών του». Ενδεικτικά, έχει κριθεί από τη νομολογία, ότι η αίτηση πτώχευσης ασκείται καταχρηστικά, όταν μοναδικός σκοπός του αιτούντος οφειλέτη είναι η παρέλκυση της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, η οποία είναι ήδη εκκρεμής, όπως προκύπτει από το γεγονός ότι η αίτηση πτώχευσης ασκείται αμέσως μετά την έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας και δη μετά την παρέλευση πολύ μεγαλύτερου χρονικού διαστήματος των 30 ημερών από την ημέρα παύσης πληρωμών, όταν η αίτηση πτώχευσης ασκείται με αποκλειστικό σκοπό να αποφύγει ο αιτών οφειλέτης με αθέμιτο και δόλιο τρόπο την εκπλήρωση των οικονομικών του υποχρεώσεων, όπως προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το γεγονός ότι ο αιτών προέβη λίγες μόλις ημέρες πριν από τη δήλωση της παύσης των πληρωμών του σε γονική παροχή, η οποία δεν δικαιολογούνταν από τις περιστάσεις κ.λπ. (βλ. ενδεικτικά ΠολΠρωθ. 2798/2022, αδημοσίευτη, ΑΠ 218/2012, ΝΟΜΟΣ).

vii. Τέλος, έχει τεθεί το ζήτημα, αν ασκείται κύρια παρέμβαση του Δημοσίου σε δίκη πτώχευσης, σε περίπτωση που συντρέχει κάποιος από τους λόγους που ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 193 ή στην παρ. 2 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020 για την άσκηση προσφυγής κατά της απαλλαγής του οφειλέτη-φυσικού προσώπου ή του νομίμου εκπροσώπου του οφειλέτη-φυσικού προσώπου, αντίστοιχα, η οποία

θα επέλθει σε περίπτωση κήρυξης της πτώχευσης ή απόρριψης αυτής ελλείψει ενεργητικού, μετά την πάροδο του προβλεπόμενου στον νόμο χρονικού διαστήματος.

Υπενθυμίζεται ότι λόγος προσφυγής κατά της απαλλαγής σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 193 του νόμου, συντρέχει, μεταξύ άλλων, όταν η αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων του οφειλέτη οφείλεται σε δόλιες ενέργειές του ή εκκρεμεί ποινική δίωξη κατά του οφειλέτη για κάποια από τις πράξεις του Ενάτου Μέρους του Δεύτερου Βιβλίου του ν. 4738/2020 (όπως για το αδίκημα της χρεοκοπίας) ή για κάποια από τις κακουργηματικές πράξεις της κλοπής, της απάτης, της υπεξαίρεσης ή της πλαστογραφίας ή για το αδίκημα της καταδολίευσης δανειστών ή όταν ο οφειλέτης έχει καταδικαστεί για κάποια από αυτές τις πράξεις.

Ομοίως, λόγος προσφυγής κατά της απαλλαγής σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 195 του νόμου συντρέχει, μεταξύ άλλων, όταν ο συνυπεύθυνος νόμιμος εκπρόσωπος/διοικών το ν.π. ευθύνεται για πράξη ή παράλειψη του άρθρου 127 του ν. 4738/2020 («Αστική ευθύνη διοικητών εταιριών σε περίπτωση παύσης πληρωμών») ή/και η πτώχευση του νομικού προσώπου οφείλεται σε δόλιες ενέργειές του, καθώς και αν έχει καταδικαστεί για κάποια από τις πράξεις του Ενάτου Μέρους του Δεύτερου Βιβλίου του ν. 4738/2020 (όπως για το αδίκημα της χρεοκοπίας) ή για κάποια από τις κακουργηματικές πράξεις της κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης ή πλαστογραφίας.

Στις περιπτώσεις που, από τα διαθέσιμα στην αρμόδια Υπηρεσία στοιχεία, προκύπτει η συνδρομή κάποιου από τους ανωτέρω λόγους (όπως ιδίως η άσκηση ποινικής δίωξης ή η καταδίκη για κάποιο από τα προαναφερθέντα αδικήματα), η Υπηρεσία οφείλει να θέσει τα στοιχεία αυτά υπ' όψιν του αρμόδιου δικαστικού γραφείου ή δικηγόρου του Δημοσίου, προκειμένου ο δικαστικός αντιπρόσωπος του Δημοσίου να αξιολογήσει, αν βάσει αυτών δύναται να στοιχειοθετηθεί λόγος κύριας παρέμβασης του Δημοσίου στη δίκη της πτώχευσης.

26. Η κύρια παρέμβαση του Δημοσίου σε δίκη πτώχευσης ασκείται, όπως κάθε ένδικο βοήθημα, από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους κατόπιν εισήγησης του αρμόδιου για την επιδίωξη είσπραξης των οφειλών προϊσταμένου Υπηρεσίας της Φορολογικής Διοίκησης, εφόσον, όπως προαναφέρθηκε, υφίσταται προς τούτο έννομο

συμφέρον του Δημοσίου και συντρέχει κάποιος νόμιμος λόγος για την απόρριψη της αίτησης πτώχευσης.

Εφόσον κρίνεται από τον αρμόδιο προϊστάμενο ότι συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, στη σχετική εισήγησή του προς το Ν.Σ.Κ. πρέπει να παρατίθενται με σαφήνεια όλα τα κατά περίπτωση κρίσιμα πραγματικά στοιχεία της υπόθεσης (ύψος χρεών, περιουσιακή και εισοδηματική κατάσταση, φορολογική συμμόρφωση του οφειλέτη, τυχόν ποινικές καταδίκες ή εκκρεμείς ποινικές διώξεις κ.λπ.), ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στο Ν.Σ.Κ., στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του για δικαστική εκπροσώπηση του Δημοσίου, να εξετάσει αν στοιχειοθετούνται λόγοι κύριας παρέμβασης βάσει των ανωτέρω πραγματικών δεδομένων ή/και εξαιτίας τυχόν παράβασης δικονομικών κανόνων/ελλείψεων της αίτησης πτώχευσης.

27. Όπως είναι ευνόητο, απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση κύριας παρέμβασης σε δίκη πτώχευσης είναι η ενημέρωση της Φορολογικής Διοίκησης σχετικά με την κατάθεση της σχετικής αίτησης στο πτωχευτικό δικαστήριο. Μέχρι την υλοποίηση της διαδικασίας αυτόματης ηλεκτρονικής αποστολής από την πλατφόρμα της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (Ε.Γ.Δ.Ι.Χ.) στην Α.Α.Δ.Ε. των πράξεων που διενεργούνται στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας (όπως οι αιτήσεις πτώχευσης) και αφορούν οφειλέτες του Δημοσίου, η αρμόδια Υπηρεσία της Φορολογικής Διοίκησης δύναται να πληροφορηθεί την άσκηση αίτησης πτώχευσης μέσω πρόσβασης και σχετικής αναζήτησης (με κριτήριο τον Α.Φ.Μ.) στα στοιχεία του Ηλεκτρονικού Μητρώου Φερεγγυότητας (Η.Μ.Φ.) που είναι δημοσίως διαθέσιμα (βλ. <https://www.gov.gr/ipiresies/periousia-kai-phorologia/diakheirise-opheilon/elektroniko-metroo-pheregguatetas-demosieuseis>). Η ανωτέρω αναζήτηση πρέπει να γίνεται ανά μικρά χρονικά διαστήματα αναφορικά με φορολογούμενους που έχουν αιτηθεί στην Υπηρεσία την έκδοση βεβαίωσης χρεών προς το Δημόσιο, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 79 του ν. 4738/2020 ή την παρ. 2 του άρθρου 174 του ίδιου νόμου.

Όσον αφορά τη γνώση του περιεχομένου της αίτησης πτώχευσης, η οποία είναι απαραίτητη για τη διαμόρφωση της θέσης του Δημοσίου σχετικά με την άσκηση ή μη κύριας παρέμβασης, μέχρι την παροχή της δυνατότητας αυτής στους χρήστες της Φορολογικής Διοίκησης μέσω του Η.Μ.Φ., αντίγραφο της αίτησης πρέπει να αναζητείται από

τη γραμματεία του πτωχευτικού δικαστηρίου, εκτός βέβαια αν η αίτηση πτώχευσης έχει κοινοποιηθεί στο Δημόσιο (Κεντρική Υπηρεσία του Ν.Σ.Κ.) με επιμέλεια του αιτούντος ή κατόπιν σχετικής κλήτευσης από το πτωχευτικό δικαστήριο.

28. Η άσκηση κύριας παρέμβασης είναι ιδιαίτερα κρίσιμη στην «απλοποιημένη διαδικασία πτωχεύσεων μικρού αντικειμένου» (άρθρα 172-188 ν. 4738/2020), καθώς σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 173 του ν. 4738/2020 σε συνδυασμό με το πρώτο εδάφιο αυτής, η εμπρόθεσμη άσκηση κύριας παρέμβασης (εντός 30 ημερών από τη δημοσιοποίηση της κατατεθείσας αίτησης πτώχευσης στο Η.Μ.Φ.) αποτελεί προϋπόθεση για να εξεταστούν από το δικαστήριο οι προϋποθέσεις του νόμου για την κήρυξη του οφειλέτη σε πτώχευση, άλλως «... η αίτηση γίνεται δεκτή με μόνη τη διαπίστωση παρέλευσης του χρονικού διαστήματος από το πτωχευτικό δικαστήριο.....».

Η ανωτέρω πρόβλεψη του νόμου προκαθορίζει το περιεχόμενο της δικαστικής απόφασης με μόνη τη διαπίστωση παρέλευσης ορισμένου χρονικού διαστήματος, χωρίς να εξετάζεται από το δικαστήριο η συνδρομή των υποκειμενικών και αντικειμενικών προϋποθέσεων για την κήρυξη της πτώχευσης, εκτός αν έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα κύρια παρέμβαση. Όπως κρίθηκε με την υπ' αριθ. 872/2021 απόφαση της Κοινής Ολομέλειας Ειρηνοδικείων Καβάλας- Παγγαίου-Θάσου (βλ. ΝΟΜΟΣ) «... με την υποχρέωση του δικαστή να εκδώσει απόφαση με την οποία θα δέχεται άνευ ετέρου την αίτηση πτώχευσης μικρού αντικειμένου, προκαλείται καταφανής παράβαση της αρχής της διάκρισης των λειτουργιών που καθιερώνεται από τη διάταξη του άρθρου 26 του Συντάγματος και συνεπώς η εν λόγω διάταξη του τρίτου εδαφίου της παρ. 1 του εν λόγω άρθρου 173, καθίσταται ανεφάρμοστη ως ανίσχυρη λόγω της αντιθέσεώς της στο σύνταγμα, με αποτέλεσμα ο δικαστής να δύναται να εκδίδει ελεύθερα κατά την κρίση του την αρμόζουσα κατά περίπτωση απόφαση...».

Κατόπιν των ανωτέρω, επισημαίνεται ότι η παρέμβαση του Δημοσίου στις δίκες αυτές ασκείται, όπως και στις λοιπές δίκες πτώχευσης, μόνο εφόσον συντρέχει προς τούτο έννομο συμφέρον του Δημοσίου, το οποίο αιτιολογείται, και συντρέχει κάποιος νόμιμος λόγος για την απόρριψη της αίτησης πτώχευσης, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στις παρ. 24 και 25 της παρούσας εγκυκλίου.

Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται η κατά προτεραιότητα εξέταση των αιτήσεων πτώχευσης μικρού αντικειμένου (οι οποίες αποτελούν στην πράξη τη μεγάλη πλειονότητα των αιτήσεων πτώχευσης του ν. 4738/2020), δεδομένης της πολύ σύντομης προθεσμίας που προβλέπει ο νόμος για την άσκηση κύριας παρέμβασης στις δίκες αυτές (εντός 30 ημερών από τη δημοσιοποίηση της κατατεθείσας αίτησης πτώχευσης στο Η.Μ.Φ.).

Ο Διοικητής ΑΑΔΕΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΙΤΣΙΛΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

A. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

1. Αποδέκτες Πίνακα Γ'

2. Διεύθυνση Στρατηγικής Τεχνολογιών Πληροφορικής

3. Διεύθυνση Επικοινωνίας

4. Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη ΑΑΔΕ

B. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Αποδέκτες Πίνακα Α' (πλην των αποδεκτών προς ενέργεια)

2. Αποδέκτες Πίνακα Δ'

3. Κεντρική Υπηρεσία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

4. Γραφείο Υφυπουργού Οικονομικών κ. Βεσυρόπουλου

5. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας Γ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο Διοικητή Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων

2. Γραφείο Προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικής Διοίκησης

3. Διεύθυνση Νομικής Υποστήριξης

4. Διεύθυνση Εισπράξεων και Επιστροφών - Τμήματα Α,Β,Γ,Δ,Ε, Γραμματεία